УДК 392.5

DOI 10.37566/2707-6849-2019-4(29)-1

Василь ІЛЬКОВ,
суддя Дніпропетровського окружного
адміністративного суду,
викладач Національної школи суддів України,
доктор юридичних наук, професор

РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ В ЗРАЗКОВІЙ СПРАВІ ЯК СУДОВИЙ ПРЕЦЕДЕНТ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Судовий прецедент в адміністративному судочинстві виокремлюється у висновках щодо застосування норм права, викладених у судових рішеннях Верховного Суду, прийнятих у зразковій справі.

Рішення Верховного Суду в зразковій справі повинні застосовувати суди та всі суб'єкти владних повноважень, які використовують у своїй діяльності відповідний нормативно-правовий акт, тлумачення якого здійснено.

Питання забезпечення єдності судової практики в окремих категоріях спорів є одним з найбільш важливих під час відправлення правосуддя в Україні. Важливо здійснювати постійні пошуки способів забезпечення сталості та єдності судової практики.

Вітчизняна система права і джерел права в адміністративному судочинстві перебуває у стані реформування, при цьому концепція їх природи та система постійно оновлюється та доопрацьовується. Напрацювання та юридичні розробки науки і практики закладають нормативістський підхід до розуміння системи джерел права, а також є основою сучасного розуміння багатьма вітчизняними вченими галузевих наук змісту джерел права, їх ієрархічної структури, виходячи саме з цих позицій. Адже в пе-

реважній більшості наукових досліджень судовий прецедент джерелом права, у його формально-юридичному розумінні, не визнається.

Проблематика поняття та особливостей судового прецеденту як джерела права розглядалась у працях В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурки, В. М. Бевзенко, Н. А. Гураленко, А. В. Журавльова, Р. О. Куйбіди, Д. В. Кухнюк, Б. В. Малишева, В. Ф. Опришка, Н. М. Пархоменко, О. М. Пасенюка, М. І. Смоковича, Н. С. Хомюк та ін.

Мета статті – дослідити поняття та особливості судового прецеденту в системі джерел права України та рішень Верховного Суду у зразкових справах, а також особливості їх застосування як джерел права.

Після прийняття нової редакції Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) і безпосереднього запровадження механізму прийняття рішення у зразковій справі та фактичного системного розгляду судами першої інстанції численних типових справ на основі зразкової справи можна зробити висновок, що у правовій системі судовий прецедент стає джерелом права в адміністративному судочинстві.

У країнах англо-американської системи права єдність судової практики на найвищому рівні забезпечує Верховний Суд. Крім того, єдність судової практики забезпечується прецедентним характером рішень суду вищого рівня. Прецеденти, покладені в основу таких рішень у конкретних справах, є обов'язковими для застосування нижчими судами при вирішенні аналогічних справ. Прецедентна система є вертикальною і передбачає обов'язок суддів дотримуватись рішень вищих судів.

Такий механізм формування єдності та однаковості судової практики має доволі велике значення з огляду на особливу прецеденту силу рішень цього суду, оскільки прецедентом є судові рішення в конкретній справі, в якому викладається загальне обов'язкове правило розгляду типових справ. Судові рішення цього суду мають обов'язкове значення не тільки на момент розгляду справи, а й на майбутнє.

Судовий або адміністративний прецедент С. С. Алексєєв розглядає як судові або адміністративні рішення в конкретній юридичній справі, якому надається загальнообов'язкове юридичне значення [1].

Р. Є. Строцький висловлює думку, що судовий прецедент – рішення з конкретної справи, яке завдяки обґрунтуванню стає правилом, обов'язковим для всіх судів тієї самої або нижчої інстанції під час розгляду аналогічних справ [2, с. 121].

Сьогодні в Україні, яка належить до країн романо-германської правової сім'ї, вже можна говорити про офіційне застосування прецедентів у адміністративному процесі, а саме судової практики Європейського суду

з прав людини (далі – ЄСПЛ), та неофіційне застосування прецедентів у рішеннях адміністративних судів з посиланням на правові позиції Вищого адміністративного суду України, Верховного Суду України [3].

Судовий прецедент – це рішення суду в певній справі, в якому сформульовано правило, загальнообов’язкове для застосування судами тієї самої або нижчої інстанції при вирішенні подібних питань під час розгляду інших справ. Основними особливостями судового прецеденту вважають те, що він створюється при розгляді конкретної справи, поєднує індивідуально-правові та нормативно-правові ознаки, динамізм і високий ступінь конкретизації правової норми, яка об’єктивується в судовому прецеденті [4]. Поширеною, але помилковою, є думка, що судовий прецедент створює будь-який суд. Насправді, судовий прецедент створюється, як правило, вищим органом судової системи. Такі рішення завжди аргументовані, авторитетні, публічні [5].

Положеннями п. 22 частини першої ст. 4 КАС України встановлено, що зразкова адміністративна справа – це типова адміністративна справа, прийнята до провадження Верховним Судом як судом першої інстанції для постановлення зразкового рішення. Одночасно постає питання щодо поняття типової адміністративної справи, адже визначення зразкової справи здійснено через поняття типової справи. Типові адміністративні справи – це адміністративні справи, відповідачем у яких є один і той самий суб’єкт владних повноважень (його відокремлені структурні підрозділи), спір у яких виник з аналогічних підстав, у відносинах, що регулюються одними нормами права, та у яких позивачами заявлено аналогічні вимоги [6].

Видається за необхідне виділити такі ознаки зразкової справи:

- той самий суб’єкт владних повноважень (його відокремлений структурний підрозділ);
- спір виник з аналогічних підстав;
- такі відносини регулюються одними нормами права;
- позивачі сформулювали аналогічні позовні вимоги.

Відповідно до положень ст. 290 КАС України, якщо у провадженні одного або кількох адміністративних судів перебувають типові адміністративні справи, кількість яких визначає доцільність ухвалення зразкового рішення, суд, який розглядає одну чи більше таких справ, може звернутися до Верховного Суду з поданням про розгляд однієї з них Верховним Судом як судом першої інстанції.

У поданні про розгляд справи Верховним Судом зазначаються підстави, відповідно до яких суд, що надає подання, вважає, що справа має бути розглянута Верховним Судом (у цьому випадку судом першої інстанції) як

зразкова, у тому числі посилання на типові справи.

Доволі цікавими є дослідження питання відкриття та розгляду зразкових справ. Верховним Судом у розділі «Огляд практики Верховного Суду» було здійснено аналітичний огляд щодо зразкових справ [7].

Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду вже фактично започаткував судову практику щодо розгляду зразкових справ та ухвалення зразкових рішень. Так, станом на 1 травня 2019 року Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду розглянув 70 зразкових справ:

- ухвалив 13 рішень у зразкових справах, із яких 6 набрали законної сили;
- постановив 50 ухвал про відмову у відкритті провадження;
- постановив 3 ухвали про повернення подання про розгляд справи як зразкової;
- 7 рішень були оскаржені в апеляційному порядку.

Таким чином, до Касаційного адміністративного суду надійшло 70 подань, з яких 50 справ було розглянуто Судом по суті, щодо 13 подань Судом відмовлено у відкритті провадження і 3 подання було повернуто [7].

До Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду звертаються суди першої інстанції з поданнями щодо відкриття зразкової справи у таких категоріях справ:

- 1) щодо реалізації публічної політики у сфері праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян і спорів у сфері публічної житлової політики (це переважно спори щодо пенсійного забезпечення громадян) – 42;
- 2) з відносин публічної служби – 10;
- 3) з приводу забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України – 5;
- 4) з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики – 4;
- 5) з приводу регулювання містобудівної діяльності та землекористування – 2;
- 6) у сфері юстиції – 2;
- 7) з приводу адміністрування податків, зборів, платежів – 1;
- 8) щодо захисту політичних (крім виборчих) та громадянських прав – 1.

Таким чином, найчисленнішою є категорія щодо реалізації публічної політики у сфері праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян і спорів у сфері публічної житлової політики – це переважно спори щодо пенсійного забезпечення громадян (надійшло 42 подання), адже

пенсіонери звертаються з тисячами позовних заяв у типових справах.

Коли суд першої інстанції складає подання про розгляд справи Верховним Судом як зразкової справи, у такому поданні повинні бути чітко зазначені підстави, з яких суд, який направив подання, вважає, що справа має бути розглянута Верховним Судом як зразкова, у тому числі посилення на типові справи, які надійшли до адміністративних судів першої інстанції. Здійснюється копіювання матеріалів з усіх справ, які мають ознаки типовості й долучаються до типової справи, яка направляється на розгляд Верховного Суду як зразкової.

Кількість типових справ у судах першої інстанції може коливатись від 20 і зрости до тисяч уже після прийняття рішення у зразковій справі Великою Палатою Верховного Суду. Повідомлення про відкриття зразкових справ здійснюється шляхом оприлюднення на сайті Верховного Суду (окремий розділ «Зразкові справи») ухвал про відкриття провадження у зразкових справах. У цьому ж розділі розміщені й рішення за результатами розгляду зразкових справ.

До прикладу, зразкова справа Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, № 806/3265/17, щодо форми виготовлення паспорта громадянина України. В ухвалі Суду від 15 лютого 2018 року зазначено, що до Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду надійшло подання судді Житомирського окружного адміністративного суду Шуляк Л. А. про розгляд адміністративної справи № 806/3265/17 як зразкової.

Провадження у цій справі відкрито 30 листопада 2017 року за позовом громадянки України до Коростенського районного відділу Управління Державної міграційної служби України в Житомирській області, у якому позивачка просить визнати протиправною бездіяльність відповідача щодо неоформлення їй паспорта громадянина України у формі паспортної книжечки та, відповідно, просить зобов'язати відповідача оформити та видати їй бланк паспорта у формі паспортної книжечки.

Заявниця заперечує проти виготовлення паспорта громадянина України у формі картки з безконтактним електронним носієм, який міститиме її персональні дані.

В ухвалі про відкриття провадження зазначено, що ухвала підлягає опублікуванню на офіційному веб-порталі судової влади України, а також в одному із загальнодержавних друкованих засобів масової інформації. З моменту опублікування цього оголошення вважатиметься, що всі зацікавлені особи належним чином повідомлені про розгляд зразкової справи [8].

Після того як Верховний Суд відкрив провадження у зразковій справі за цим позовом, позивачка подала дві заяви про уточнення позовних вимог, а також заяву про залучення Управління ДМС (у цій справі було третьою особою) як співвідповідача. Ухвалою від 15 березня 2018 року Верховний Суд залучив Управління ДМС до участі в розгляді справи як співвідповідача.

Отже, Верховний Суд розглядає справу згідно з вимогами КАС України як суд першої інстанції – приймає уточнені позовні вимоги, залучає співвідповідача, виносить рішення за результатами розгляду справи по суті.

26 березня 2018 року було прийнято зразкове рішення стосовно застосування положень законодавства щодо дій/бездіяльності територіального органу Державної міграційної служби України щодо відмови особі в оформленні паспорта громадянина України у формі паспортної книжечки зразка 1994 року з урахуванням критеріїв, визначених частиною другою ст. 2 КАС України, зокрема, законності, обґрунтованості, пропорційності та розсудливості [9].

За результатами перегляду цієї справи в апеляційному порядку Велика Палата 19 вересня 2018 року прийняла рішення, згідно з яким було надано дозвіл оформити та видати позивачці паспорт громадянина України у формі книжечки.

У цьому рішенні виокремлено обставини зразкової справи, які обумовлюють типове застосування норм матеріального права та порядок застосування таких норм. Зокрема, це полягає в такому.

Реалізація державних функцій має здійснюватися без примушення людини до надання згоди на обробку персональних даних. Їх обробка має здійснюватися в межах та на підставі тих законів України, на підставі яких виникають правовідносини між громадянами та державою. Впровадження новітніх технологій не повинно бути безальтернативним і примусовим. Ті, хто відмовляється приймати ці технології, повинні мати альтернативу – використання традиційних методів ідентифікації особи [10].

Під час розгляду справи Велика Палата Верховного Суду посилялася на конституційне право особи, передбачене ст. 32 Основного Закону, якою, зокрема, закріплено заборону збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім визначених законом випадків.

Велика Палата Верховного Суду ухвалила постанову у справі, частково задовольнивши позовні вимоги та зобов'язавши Коростенський районний відділ Управління Державної міграційної служби України в Житомирській області оформити та видати позивачці паспорт громадянина України

у формі книжечки відповідно до Положення про паспорт громадянина України, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 26 червня 1992 року № 2503-XII [10].

Рішення у зразковій справі містить обставини зразкової справи, які обумовлюють типове застосування норм матеріального права та порядок застосування таких норм судами та суб'єктом владних повноважень.

Під час розгляду типових справ судами першої інстанції саме типові ознаки застосовують при складенні тексту рішення суду.

Важливою особливістю типових справ є те, що суд, який розглядає типову справу, має право зупинити провадження за клопотанням учасника справи або за власною ініціативою у випадку, якщо Верховним Судом відкрито провадження у відповідній зразковій справі.

Провадження у типовій справі підлягає відновленню з дня набрання законної сили рішенням Верховного Суду у відповідній зразковій справі.

Важливим залишається питання невідкладності оприлюднення інформації щодо набрання законної сили рішенням Верховного Суду у відповідній зразковій справі, адже суд першої інстанції може не отримати вчасно таку інформацію й не поновити провадження в зупинених типових справах саме з дня набрання законної сили рішенням Верховного Суду у відповідній зразковій справі, що призведе до порушення з боку суду першої інстанції під час розгляду типової справи.

Відповідно до ст. 291 КАС України при ухваленні рішення в типовій справі, яка відповідає ознакам, викладеним у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи, суд має враховувати правові висновки Верховного Суду, викладені у рішенні за результатами розгляду зразкової справи [6]. У статті використано нормативну конструкцію «суд має враховувати правові висновки Верховного Суду».

На судове рішення у типовій справі, за наявності рішення у зразковій справі, може бути подана лише апеляційна скарга в порядку, визначеному КАС України. Касаційне оскарження у типовій справі, за наявності рішення у зразковій справі, можливе лише у випадках, якщо суд першої та (або) апеляційної інстанції при вирішенні типової справи не визнав її типовою справою та (або) не врахував правові висновки, викладені у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи, чи у випадку якщо справа, в якій судом першої та (або) апеляційної інстанції ухвалено рішення з урахуванням правових висновків, викладених у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи, не відповідає ознакам типової справи [6].

Рішення Верховного Суду у зразковій справі повинні застосовувати всі

суб'єкти владних повноважень.

Згідно з положеннями частини п'ятої ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус судів» від 2 червня 2016 року висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права [11].

Таким чином, судовий прецедент у адміністративному судочинстві виокремлюється у висновках щодо застосування норм права, викладених у судових рішеннях Верховного Суду, прийнятих у зразкових справах.

Тому завдяки синергетичному підходу до дослідження джерел права в адміністративному судочинстві можна дослідити механізми дії судового прецеденту у країнах англосаксонської системи, визначити можливості запозичення їх використання для України, обґрунтувати принципи взаємодії і взаємопроникнення двох правових систем у аспекті існування судової практики та судового прецеденту як джерел права, скласти цілісне уявлення про судову практику та судовий прецедент [12, с. 51].

Таким чином, судовий прецедент у правовій системі України – це постанова Верховного Суду в зразковій справі, в якій містяться висновки щодо застосування норм права та сформульоване правило, загальнообов'язкове для застосування адміністративними судами та суб'єктами владних повноважень при вирішенні подібних питань під час розгляду публічно-правових спорів.

Висновки

Рішення у зразковій справі Верховного Суду, в яких містяться висновки щодо застосування норм права, виступають як судовими прецедентами в адміністративному судочинстві, так і джерелами права в правовій системі України. Такий механізм запроваджений задля забезпечення Верховним Судом єдності судової практики в судовій системі України.

Запровадження у правову систему України інституту зразкових справ і розгляду типових справ дає підстави для висновку про поширення використання судового прецеденту як джерела права в адміністративному судочинстві.

Рішення у зразковій справі містить обставини зразкової справи, які обумовлюють типове застосування норм матеріального права і порядок застосування таких норм судами та суб'єктом владних повноважень.

Крім того, рішення у зразкових справах суттєво оптимізують, удосконалюють та полегшують процедуру розгляду типових справ судом першої інстанції.

Перелік використаних джерел

1. Алексеев С. С. *Право. Азбука. Теория. Философия. Опыт комплексного исследования* URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/Alex/12.php (дата звернення 17.09.2019).
2. Строцький Р. Є. Судова влада як творець права в контексті поділу влади. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія «Правознавство»*. 2012. Вип. 641. С. 121–126.
3. Журавльов А. В. *Прецеденти в адміністративному судочинстві України*. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive> (дата звернення 12.09.2019).
4. Кухнюк Д. В. Судовий прецедент у кримінальному процесі: проблеми впровадження. *Вісник Верховного Суду України*. 2008. № 4. С. 42.
5. Постанова Пленуму Верховного Суду України: правова природа та місце в системі джерел права. URL: http://yurincot.com/ua/legal_practice/analitichna (дата звернення 11.10.2019).
6. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
7. Зразкові справи (аналітичний огляд). Огляд практики Верховного Суду. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Zrazkovi_spravi.pdf (дата звернення 12.09.2019).
8. Ухвала Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 15 лютого 2018 року № Пз/9901/2/18. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/inshe/zrazkovi_spravu/uhv_2018_02_15_806_3265_17 (дата звернення 12.09.2019).
9. Рішення, ухвалене Верховним Судом у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду 26 березня 2018 року у справі № 806/3265/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73139306> (дата звернення 11.09.2019).
10. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 19 вересня 2018 року (можна ознайомитися у ЄДРСП). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/review/76822787> (дата звернення 11.09.2019).
11. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення 12.09.2019).
12. Ільков В. В. *Методологія дослідження джерел права в адміністративному судочинстві*. Форум права. 2016. № 5. С. 48–52.

References:

1. Alekseev S. S. *Pravo. Azbuka. Teoriya. Filosofiya. Opyt kompleksnogo issledovaniya*. URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/Alex/12.php (date of appeal 17.09.2019)
2. Strockij R. Ye. *Sudova vlada yak tvorec prava v konteksti podilu vlady*. *Scientific Bulletin of Chernivtsi University. Jurisprudence series*. 2012. Iss. 641. P. 121–126.
3. Zhuravlov A. V. *Precedenti v administrativnomu sudochinstvi Ukrayini*. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive> (date of appeal 12.09.2019).
4. Kuhnyuk D. V. *Sudovij precedent u kriminalnomu procesi: problemi vprovadzhennya*. *Visnik Verhovnogo Sudu Ukrayini*. 2008. № 4. P. 42.
5. *Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine: Legal nature and place in the system of sources of law*. URL: http://yurincom.com/ua/legal_practice/analychna (date of appeal 11.10.2019).
6. *Code of Administrative Procedure of Ukraine* Code of Administrative Procedure of Ukraine of 6 July 2005 (as amended). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
7. *Model cases (analytical review)*. *Review of Supreme Court Practice*. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Zrazkovi_spravi.pdf (date of appeal 12.09.2019).
8. *Decision of the Administrative Court of Cassation within the Supreme Court of 15 February 2018 No. Pz / 9901/2/18*. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/inshe/zrazkovi_spravu/uhv_2018_02_15_806_3265_17 (date of appeal 12.09.2019).
9. *Decision of the Supreme Court within the Board of Judges of the Administrative Court of Cassation on 26 March 2018 in Case No. 806/3265/17*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73139306> (date of appeal 11.09.2019).
10. *Order of the Grand Chamber of the Supreme Court of 19 September 2018 (available at the EUSR)*. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/review/76822787> (date of appeal 11.09.2019).
11. *On the Judiciary and Status of Judges: Law of Ukraine of June 2, 2016 No. 1402-VIII*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (date of appeal 12.09.2019).
12. Ilkov V. V. *Metodologiya doslidzhennya dzherel prava v administrativnomu sudochinstvi*. *Forum prava*. 2016. № 5. P. 48–52.

ІЛЬКОВ В. Рішення Верховного Суду в зразковій справі як судовий прецедент у правовій системі України.

Стаття присвячена поняттю та особливостям рішення Верховного Суду в зразковій справі як судового прецеденту. Судовим прецедентом у правовій системі України постає постанова Верховного Суду в зразковій справі, в якій містяться висновки щодо застосування норм права та сформульоване правило, загальнообов'язкове для застосування адміністративними судами та суб'єктами владних повноважень при вирішенні подібних питань під час розгляду публічно-правових спорів.

Рішення у зразковій справі містить обставини зразкової справи, які обумовлюють типове застосування норм матеріального права і порядок застосування таких норм судами та суб'єктом владних повноважень, а також рішення у зразкових справах суттєво оптимізують, удосконалюють та полегшують процедуру розгляду типових справ судом першої інстанції.

Ключові слова: судовий прецедент, зразкова справа, типова справа, рішення Верховного Суду в зразковій справі, джерело права.

ІЛЬКОВ В. Решение Верховного Суда в образцовом деле в качестве судебного прецедента в правовой системе Украины.

Статья посвящена понятию и особенностям решения Верховного Суда в образцовом деле в качестве судебного прецедента. Судебным прецедентом в правовой системе Украины является решение Верховного Суда в образцовом деле, в котором содержатся выводы по применению норм права и сформулировано правило, общеобязательное для применения административными судами и субъектами властных полномочий при решении подобных вопросов при рассмотрении публично-правовых споров.

Решение в образцовом деле содержит обстоятельства образцового дела, которые обуславливают типичное применение норм материального права и порядок применения таких норм судами и субъектом властных полномочий, а также решения в образцовых делах существенно оптимизируют, совершенствуют и облегчают процедуру рассмотрения типичных дел судом первой инстанции.

Ключевые слова: судебный прецедент, образцовое дело, типичное дело, решение Верховного Суда в образцовом деле, источник права.

ILKOV V. The Supreme Court's decision in the model case as a judicial precedent in the legal system of Ukraine.

The publication deals with the concept and features of the Supreme Court's decision in the model case as a judicial precedent. The judicial precedent in

the legal system of Ukraine is the Supreme Court's decision in an exemplary case, which contains conclusions on the application of the rules of law and a formulated rule.

After the adoption of the new version of the Code of Administrative Judiciary of Ukraine and the direct introduction of the mechanism of decision-making in the model case and the actual systematic review by the courts of first instance of numerous typical cases on the basis of the model case, it can be concluded that in the legal system judicial precedent becomes a source of law in the administrative proceedings.

In the countries of the Anglo-American system of law, the Supreme Court ensures the unity of the case law at the highest level. The precedent system is vertical and requires judges to adhere to the decisions of high courts.

Today in Ukraine, belonging to the countries of the Romano-German legal family, one can already speak about the official use of precedents in the administrative process, namely the informal application of precedents in the decisions the Supreme Court in model cases.

The main features of judicial precedent are the fact that it is created when considering a particular case, combines individual-legal and normative-legal features, dynamism and a high degree of specification of the legal norm, which is objectified in the judicial precedent. Such decisions are always reasoned, authoritative and public.

A model decision contains the circumstances of a model case, which determine the typical application of substantive law and the procedure for applying such rules by courts and the subject of power, as well as the decisions in exemplary cases substantially optimize, refine and facilitate the judicially procedure in typical cases by a regional courts.

Key words: court precedent, model case; a typical case; Supreme Court decision in an exemplary case, source of law.